

Hyvinvoinnin kasvu –ohjelma 2020-2023

Hyväksytty kv xx.xx.2019

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	3
1.1.	Hyvinvoinnin käsite.....	4
1.2.	Kaupunkistrategia 2019-2030	5
1.3.	Hyvinvointia tehdään yhdessä.....	6
1.4.	Hyvinvoinnin kasvu -ohjelman laadinta, toteutus ja seuranta.....	7
2.	Nykytila-analyysi.....	8
2.1.	Hyvinvoinnin vahvistaminen	8
2.1.1.	Terveys ja elintavat.....	8
2.1.2.	Kulttuurinen hyvinvointi.....	9
2.2.	Mielekäs ja merkityksellinen elämä	9
2.2.1.	Osallisuus.....	9
2.2.2.	Yhteisöllisyys.....	10
2.2.3.	Työllisyys.....	11
2.3.	Arjen turvallisuus ja viihtyisyys.....	12
3.	Hyvinvointisuunnitelma 2023.....	13
3.1.	Hyvinvoinnin vahvistaminen	14
3.2.	Osallisuus.....	15
3.3.	Työllisyys.....	16
4.	Hyvinvointiennakointi.....	16
4.1	Kouvolan Kuntatyöpaja.....	17
4.2	Paras aktiivinen arki.....	18
	Liite 1 Summaindeksit	19
	Liite 2 Nykyisten toteuttamisohjelmien suhde kasvuohjelmiin	25
	Liite 3 Paras aktiivinen arki -mindmap.....	27
	Lähdeluettelo.....	28

1. Johdanto

Kouvolan kaupungin strategiaohjausta on uudistettu. Kaupunkistrategian mukaan Kouvola 2030 on uskaltava, rohkea ja innostava kasvualusta kaikkien kehittyä ja kasvaa. Kaupungin vahvuuksiin tukeutuen kasvukärkeä ovat lasten kasvu, nuorten kasvu ja yritysten kasvu. Vuonna 2018 hyväksytyt strategiaohjausmallin mukaisesti kaupunkistrategiaa toteutetaan kahden kasvuohjelman kautta; Elinvoiman kasvu ja Hyvinvoinnin kasvu.

Nykyiset noin 30 strategian toteuttamisohjelmaa tullaan sisällyttämään em. kasvuohjelmiin. Nykyisistä strategian toteuttamisohjelmista jäävät erillisiksi asiankirjoiksi (kehittämissuunnitelmiksi) lakisäätteiset tai muutoin merkittävät, muista poimitaan keskeisiä sisältöjä Hyvinvoinnin kasvu- ja Elinvoiman kasvu – ohjelmiin.

Kasvuohjelmien laadintaa, toteutusta, seurantaa ja arviointia ohjaavat ohjausryhmät, joissa puheenjohtajana toimii ohjelmajohtaja, sihteerinä kehittämisspäällikkö ja jäsenenä valtuustoryhmien, toimialojen ja sidosryhmien edustajat.

Kasvuohjelmat koostuvat johdanto-osasta, nykytila-analyysistä ja tavoitteista vuoteen 2023 asti. Ohjelmat linkittyvät tiiviisti toisiinsa. Keskeisiä teemoja kuten työllisyys, ympäristö ja osallisuus käsitellään molemmissa ohjelmissa.

Kasvuohjelmien toteutumista seurataan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä. Talousarviovalmistelun yhteydessä toimialat/palvelut asettavat omat tavoitteensa, jotka konkretisoituvat toimenpiteiksi käyttösuunnitelmassa. Ohjelmille tehdään yhteinen viestintäsuunnitelma.

Kouvolan kaupunki ja kuntalaiset ovat kokeneet viimeisten kymmenen vuoden moninaisia kaupunkirakennetta ja -kuvaa sekä kaupungin vetovoimaa kyseenalaistavia muutoksia. Edellä mainitut muutokset ovat haastaneet hyvinvointia tukevat kaupungin peruspalvelut ja sosiaali- ja terveyspalvelut uudella tapaa. Kunnan elinvoimaisuuden turvaamiseksi kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on tärkeä osa kuntastrategiaa sekä talouden ja toiminnan suunnittelua. Kunnassa asuvien hyvinvoinnin varmistamiseksi tarvitaan kaikkien toimialojen osaamista ja yhteistä hyvinvointia tukevien tavoitteiden asettamista.

Työikäinen väestö muuttaa Kouvolasta työn perässä muualle, väestö vähenee ja samalla ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa. Hyvinvointikertomuksen kaupungin talouden tunnusluvut, vuosikate ja verotulot ovat heikentyneet vuodesta 2017. Kymenlaakson maakunnan väestö sairastaa keskimääräistä enemmän muihin maakuntiin verrattuna. Terveys on keskeinen tekijä yksilön kokeman hyvinvoinnin osana. Työ, yksilön kokemus osallisuuden tunne sekä mahdollisuus vaikuttaa oman alueensa ja itseään koskeviin päätöksiin sekä luottamus eri toimijoihin tukevat yksilön ja yhteisön hyvinvointia.

Kouvolan kaupungin sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu on siirtynyt Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymälle 1.1.2019 lukien. Peruskunnan rooli hyvinvoinnin vahvistamisessa on tukea ja vahvistaa osallisuutta ja eri yhteisöjen roolia sekä vahvistaa hyvinvointia ja kulttuuripalveluita. Kuntalaisten elinympäristön tulee tukea kuntalaisten sujuvaa arkea sekä viihtyisää, turvallista ja terveellistä ympäristön muotoutumista. Hyvinvoinnin osa-alueella muodostuu sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa keskeinen yhdyspinta ja yhteistyön tarve.

1.1. Hyvinvoinnin käsite

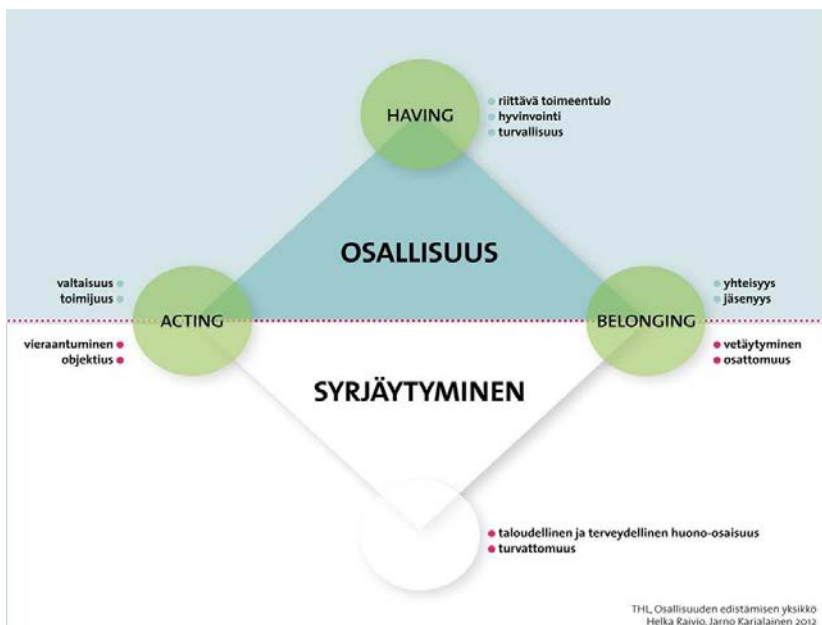
Hyvinvoinnin osatekijät jaetaan yleensä kolmeen ulottuvuuteen: terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin tai elämänlaatuun. Hyvinvointi-käsite viittaa suomen kielessä sekä yksilölliseen hyvinvointiin että yhteisötason hyvinvointiin. Yhteisötason hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat mm. elinolot, kuten asuinolot ja ympäristö, työhön ja koulutukseen liittyvät seikat, kuten työllisyys ja työolot, sekä toimeentulo (materiaalinen hyvinvointi). Yksilöllisen hyvinvoinnin osatekijöiksi taas luetaan sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma (THL, 2015a) (THL, 2010).

Suomalaisten yleinen hyvinvoinnin ja terveyden taso on jatkuvasti kohentunut, mutta hyvinvoinnin ja terveyden jakautuminen väestössä on yhä eriarvoisempaa. Eriarvoisuus ja ääripäiden korostuminen (polarisaatio) ilmenee sosioekonomisten ryhmien välillä lähes kaikilla hyvinvoinnin ulottuvuuksilla.

Terveys on fyysisen, sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin tila. Se on voimavara, jonka avulla myös monet muut hyvinvoinnin osatekijät ja hyvä elämä ylipäänsä voivat toteutua. Terveys on välttämätön sosiaaliselle ja taloudelliselle kehitykselle, ja se on yhteydessä sekä yksilöllisiin tekijöihin että elinoloihin (THL, 2019a). Sosioekonomisilla tekijöillä, kuten aineellisilla hyvinvoinnin ulottuvuuksilla (tulot, omaisuus, asumistaso) ja niiden hankkimisen edellytyksillä (koulutus, ammatti ja asema työelämässä) on johdonmukainen ja selvä yhteys hyvinvointiin, terveyteen ja niiden määrittäjiin (THL, 2015a) (THL, 2010).

Koettua hyvinvointia mitataan yhä useammin elämänlaadulla, jota muovaavat terveys ja materiaalinen hyvinvointi, samoin kuin yksilön odotukset hyvästä elämästä, ihmissuhteet, omanarvontunto ja mielekäs tekeminen. Hyvinvoinnin kokemiseen vaikuttavat oma terveydentila sekä mahdollisuudet suoriutua arjen fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista vaatimuksista; käsitys omista vaikutusmahdollisuuksista, turvallisuus sekä koettu luottamus yhteiskunnan toimijoihin (Kunnari & Suikkanen, 2010).

Yksi keskeinen hyvinvoinnin ulottuvuus on yksilön kokemus osallisuuden tunteesta yhteiskunnassa. Sosiologi Erik Allardt (1976) on määritellyt hyvinvoinnin ulottuvuudet seuraavasti:

Kuva1. Osallisuus syrjäytymisen vastaparina

Tasapainoinen osallisuuden kolmio ilmentää yksilötason hyvinvointia, joka heijastuu yhteiskuntaan sosiaalisena kestävyytensä. Kullakin osallisuuden ulottuvuudella on myös negatiivinen vastaparinsa: syrjäytymisen ulottuvuudet. Kunkin osallisuuden ulottuvuuden vajuus tarkoittaa syrjäytymisriskin lisääntymistä ja osallisuuden vähentymistä. Raivio & Karjalainen (2013) mukaan osallisuus tarkoittaa, että 1) ihmisellä on käytössään riittävät aineelliset resurssit (HAVING), 2) hän on omaa elämäänsä koskevassa päätöksenteossa toimijana (ACTING) ja 3) hänellä on sosiaalisesti merkityksellisiä ja tärkeitä suhteita (BELONGING). (Raivio & Karjalainen, 2013)

Kouvolassa kuntalaisten kokemusta hyvinvoinnista kysyttiin asukaskyselyssä 19.11.-2.12.2018. Vastauksia saatiin 417. Vastauksissa korostuivat eniten työhön liittyvät tekijät, sosiaaliset suhteet, liikunta ja kulttuuri eri muodoissaan sekä terveys; 57 % kaikista maininnoista sijoittui näihin teemoihin.

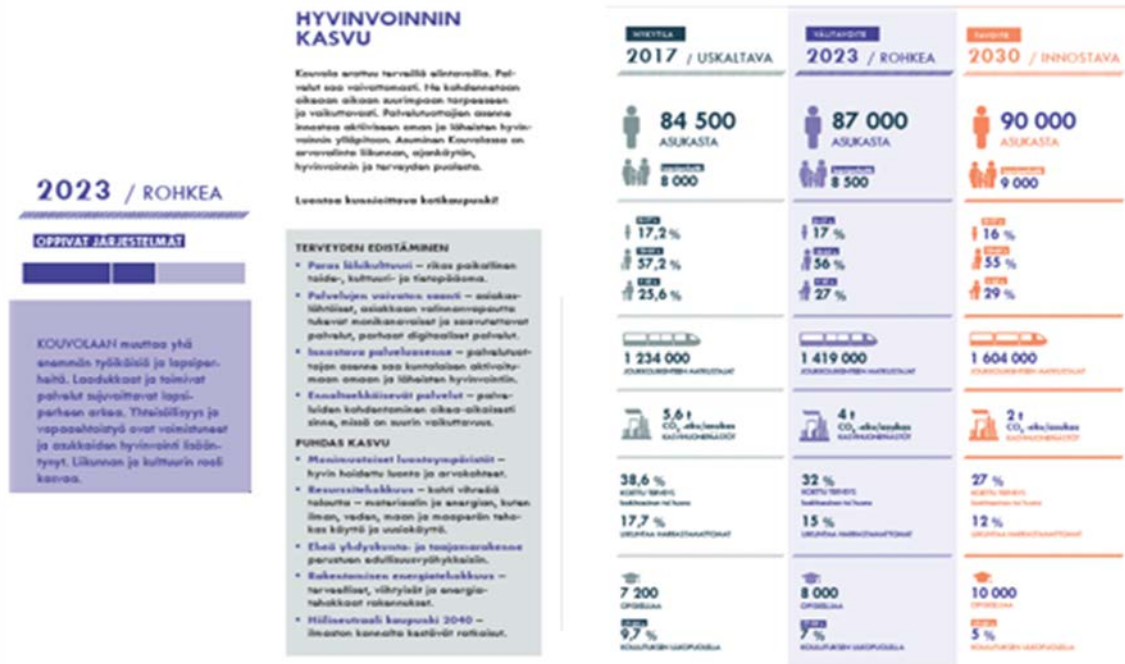
Valkealan ja Anjalankosken aluetoimikunnille käytiin esittelemässä Hyvinvoinnin kasvu-ohjelman valmistelua 19.3.2019 ja 11.4.2019. Aluetoimikuntien jäsenillä oli käytössään sähköinen alusta ohjelman eri osioiden kommentointia varten. Kommenttien perusteella parhaiten asukkaiden hyvinvointia omalla asuinalueella parantaisivat toimivat, lähietäisyydellä saatavissa olevat peruspalvelut. Terveellisiä elintapoja ja kulttuurista hyvinvointia edistäisivät mm lähiliikuntapaikat, kokoontumispaikat kylillä ja erilaiset tapahtumat. Oman aktiivisuuden mahdollistaminen tuotiin myös esille. Osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja mielekästä elämää lisäisivät esimerkiksi kylätalot ja oman alueen matalan kynnyksen toiminta. Myös senioriasuminen mainittiin yksinäisyyden ja turvattomuuden poistajana. Elinympäristön viihtyisyyttä lisää luonnon läheisyys, ja luontopolkuja haluttaisiinkin enemmän. Arjen turvallisuutta lisääväksi mainittiin monia liikenteeseen liittyviä asioita, mm nopeusrajoitukset ja katuvalaistus. Teiden, pyöräteiden ja jalkakäytävien kunnossa pitäminen koettiin tärkeänä; pyöräteiden varsilla voisi olla levähdyspaikkoja. Loppukommenttina mainittiin, että keskustan ulkopuolella asumista tulisi tukea ja arvostaa. Houkutteleva asuinympäristö on koko kaupungin etu, ja pienilläkin konsteilla saadaan ihmeitä aikaan.

1.2. Kaupunkistrategia 2019-2030

Kouvolan kaupungin kaupunkistrategia vuosille 2019 – 2030 on hyväksytty kaupunginhallituksessa 22.1.2018 § 21 ja kaupunginvaltuustossa 29.1.2018 § 8. Kaupunkistrategian keskeisenä tavoitteena on mahdollistaa, että Kouvola on kasvualusta- mahdollisuus uusille avauksille ja uudelle kasvulle.

Hyvinvoinnin – ja elinvoiman kasvuohjelmien kautta tarkennetaan strategian toteuttamista sekä em. ohjelmat ohjaavat tarkemmalla tasolla palvelujen järjestämistä ja hyvinvoinnin edistämistä. Vuosittain laadittava talousarvio- ja suunnitelma toteuttaa kaupunkistrategiaa sisältäen vuosittavoitteet, määrärahat ja tuloarviot kaupungin toimialoille. Lautakuntien hyväksymissä vuosittaisissa käyttösuunnitelmissa puolestaan kuvataan talousarviovuoden aikana tehtävät toimenpiteet palveluittain strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hyvinvoinnin ohjelmakokonaisuuteen sisältyy asukkaiden hyvinvoinnin turvaaminen eli asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen taloudellisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä yhteisöllisyyden vahvistumisen edellytykset. Hyvinvoinnin kasvussa korostuu hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (paras lähikulttuuri, palvelujen vaivaton saanti, innostava palveluasenne ja ennalta ehkäisevät palvelut) ja puhdas arki (monimuotoiset luontoympäristöt, resurssitehokkuus, eheä taajamarakenne, rakentamisen energiatehokkuus ja hiilineutraalisuus).

Kuva 2. Hyvinvoinnin kasvu kaupunkistrategian tavoitteena

Kaupunkistrategiassa on määritelty hyvinvoinnin kasvu keskeiset indikaattorit, joiden toteutumista seurataan strategian ohjelmakaudella. Hyvinvoinnin kasvun ohjelmassa tulee huomioida monialainen verkostotyö eri toimijoiden ja Kymenlaakson sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa sekä yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden, järjestöjen ja yhdistysten kanssa. Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen on yksi keskeinen tavoite, jonka toteuttamisessa tullaan tekemään tiivistä yhteistyötä palvelualuemalliin liittyvien aluetoimikuntien kanssa sekä ylipäätään vahvistaa kuntalaisten mahdollisuutta vaikuttaa asioiden valmisteluun sekä keskeisiin linjauksiin.

Hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Vuonna 2011 voimaan tullut terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä. Sen lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus (Terveydenhuoltolaki 1326/2010 (12§)). Hyvinvointikertomus tuottaa, analysoi ja kehittää tietoa väestön hyvinvoinnista niin strategisella kuin toiminnallisellakin tasolla. Hyvinvoinnin kehittämispainopisteet ja tavoitteet asetetaan tässä Hyvinvoinnin kasvu –ohjelmassa. Tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkempi seuranta tehdään Hyvinvointikertomuksessa sekä kytkettynä normaaliin toimintaan ja talouden sekä tiedolla johtamisen prosesseihin ja aikatauluihin.

1.3. Hyvinvointia tehdään yhdessä

Suomalaisen hyvinvointivaltion tehtävänä on tarjota hyvän elämän lähtökohdat kaikille kansalaisille. Kokonaisuutena yhteisön hyvinvointi koostuu sekä yksilötason kokemasta hyvinvoinnista että yhteisön hyvinvoinnista. Viranomaiset palveluineen, järjestöt ja yhdistykset ja kuntalaiset rakentavat hyvinvoinnin yhdessä.

Verkostojohtamisen keskiössä toimivat;

- Kuntalaiset (osallistuminen, vaikuttaminen, palveluiden käyttö, oma vastuu)
- Aluetoimikunnat (osallistuminen ja alueen väestön osallistaminen hyvinvoinnin vahvistamiseen)
- Järjestöt, yhdistykset, yritykset (palvelutuotanto yhteistyössä kaupungin kanssa)
- Kymsote (sosiaali- ja terveystalouden tuottaminen)

- Kaupungin toimialat ja päätöksenteko (sitouttaminen hyvinvoinnin edistämiseen, synkronointi elinvoiman kasvu –ohjelman ja muiden kehittämissuunnitelmien kanssa, resurssien priorisointi)
- Kansalliset verkostot mm. THL, STM, Terve kunta verkosto (tiedonvaihto, parhaat käytännöt)

Kouvolassa toteutettiin loppuvuodesta 2018 hyvinvointikysely ”Miten sinä voit?”. Kyselyllä haluttiin kartoittaa vastaajien kokemusta omasta hyvinvoinnistaan sekä kokevatko he itsensä yksinäiseksi. Hyvinvoinnin näkökulmasta keskeistä oli vastaajien näkemys siitä, että työhön liittyvät tekijät, sosiaaliset suhteet, liikunnan ja kulttuurin eri muodot sekä terveys liittyvät keskeisesti yksilön kokemaan hyvinvointiin.

Yksilön kokemaa hyvinvointia tukevat saavutettavissa olevat peruskunnan palvelut kuin myös turvallisuuden tunne siitä, että tarvittaessa sosiaali- ja terveyspalvelut ovat saavutettavissa. Hyvinvointikertomuksen vuoden 2018 raportin mukaan Kouvolassa on työllisyys kehittynyt myönteiseen suuntaan eri ikäryhmien osalta kahtena viime vuonna. Kouvolassa on edelleen työttömien osuus työvoimasta koko maan keskiarvoa korkeampi. Kaupunki tarvitsee lisää elinvoimaa ja työpaikkoja, jolloin voidaan lisätä asukkaiden hyvinvointia. Elinvoiman – ja hyvinvoinnin ohjelmakokonaisuuksien suunnitelmakaudelle asetettujen tavoitteiden tulee vahvistaa kuntalaisten kokeman hyvinvoinnin kokemusta.

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportissa raportoidaan keskeisten indikaattoreiden kautta hyvinvoinnin tilaa Kouvolassa. Hyvinvoinnin kasvun –ohjelmaan on valittu keskeiset hyvinvoinnin muutosta kuvaavat indikaattorit em. kertomuksesta. Kaupungin toimialojen vuosittaiset strategiset tavoitteet sekä käyttötalouden toimenpiteet tukevat omalta osaltaan hyvinvoinnin kasvua. Keskeistä hyvinvoinnin kasvun tukemisessa on toimiva yhteistyö niin strategisten ohjelmien kuin eri toimijoiden kanssa sekä yhteisten keskeisten yhdyspintojen tunnistaminen ja selkeä vastuiden ja roolien määrittäminen.

1.4. Hyvinvoinnin kasvu -ohjelman laadinta, toteutus ja seuranta

Hyvinvoinnin kasvu –ohjelmakokonaisuutta on työstetty hyvinvoinnin monialaisessa työryhmässä, jossa on edustajat kaupungin eri toimialoilta, Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymästä sekä Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson STEA -rahoitteisen järjestöhankkeen edustaja. Kouvolan kaupungin alueella toimivien Valkealan ja Anjalankosken aluetoimikuntien kokouksissa on esitelty ao. ohjelman laadintaa ja ohjelmakokonaisuuteen sisältyvien tavoitteiden asettamista.

Hyvinvoinnin ohjausryhmä on kokoontunut kahdesti alkuvuoden 2019 aikana. Ohjausryhmälle on esitelty kulloinenkin ohjelman laadintavaihe sekä ohjausryhmällä on ollut mahdollisuus linjata ohjelmakokonaisuuteen sisältyvien tavoitteiden sisältöä ja periaatteellisia linjauksia.

Hyvinvointiin liittyvien nykyisten ohjelmakokonaisuuksien tavoitteiden osalta on arvioitu hyvinvoinnin kasvuun liittyvien tavoitteiden merkittävyttä nyt laadittavassa ohjelmassa. Elinvoiman kasvuun liittyvien keskeisten hyvinvointia ja elinvoimaan tukevien tekijöiden osalta on määritelty molempien ohjelmien vastuut, roolit ja tavoitteet siten, että ohjelmille asetetut tavoitteet ja toimenpiteet tukevat molempien ohjelmien toteuttamista.

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportin 2019 keskeisten hyvinvointia mittaavien indikaattoreiden pohjalta on arvioitu tuloksia valittaessa hyvinvoinnin kasvun –ohjelman vuosien 2020- 2023 kärkeä.

Ohjelmaa toteutetaan yhteistyössä kappaleessa 1.3. mainittujen verkostokumppanien kanssa. Toteutuksesta raportoidaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä ja yksityiskohtaisemmalla tasolla Hyvinvointikertomuksen vuosiraportin yhteydessä.

2. Nykytila-analyysi

2.1. Hyvinvoinnin vahvistaminen

Kouvolalaisten hyvinvoinnin vahvistamista tarkastellaan Hyvinvoinnin kasvu –ohjelmassa terveyden ja elintapojen sekä kulttuurisen hyvinvoinnin näkökulmasta. Nykytilaa kuvataan muutamilla keskeisillä Hyvinvointikertomuksen indikaattoreilla. Toimenpiteitä tulisi kohdistaa haasteellisten indikaattoreiden kehityssuunnan kääntämiseen sekä osoittaa riittävät resurssit muutoksen toteuttamiseen.

2.1.1. Terveys ja elintavat

Useiden terveyteen ja elintapoihin liittyvien indikaattoreiden kehitystä on seurattu THL:n toteuttamalla ATH-tutkimuksella (koettu terveys, alkoholia liikaa käyttävät, lihavuus, kasvien käyttö ravinnossa, vähän liikkuvat). Tutkimusta ei enää tehdä, mutta suuri osa sen indikaattoreista on liitetty THL:n FinSote-tutkimukseen, josta saadaan seuraava tieto Kouvolan osalta v. 2020. Viimeisin ATH-tutkimuksesta saatu tieto Kouvolan osalta on v:lta 2015.

Väestön terveydentilaa arvioidaan usein sairastavuusindekseillä ja koetun terveyden mittareilla. Kelan sairastavuusindeksi Kouvolassa vuonna 2017 oli 109,2 (koko maa=100). Luku on kasvanut Kouvolan osalta vuosittain (THL, Sotkanet, 2018a). Kouvolalaisista 20-64 -vuotiaista yli kolmannes koki terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi vuonna 2015. Ikäryhmässä yli 65-vuotiaat vastaava luku oli 57,3 %. Määrä on molemmissa ikäryhmissä suurempi kuin koko maassa keskimäärin.

Mielenterveyteen liittyvät syyt aiheuttavat noin joka neljännen sairauspäivärahopäivistä Suomessa (THL, 2015b). Kouvolassa mielenterveysperusteisesti Kelan päivärahaa saaneiden 25-64-vuotiaiden määrä/1000 vastaavan ikäistä oli vuonna 2017 koko maan tasoa hieman suurempi. Luku on ollut Kouvolan osalta lievästi nousujohteinen.

Kouvolassa on tunnistettu päihteiden käyttöön ja siitä aiheutuviin haittoihin liittyviä huolen aiheita. Alkoholin liikakäyttö, johon liittyy terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja, on yksi keskeisimmistä suomalaisen yhteiskunnan terveysuhkista. Kouvolassa alkoholia liikaa käyttäviä 20-64 –vuotiaita (AUDIT-C) oli vuonna 2015 enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Kouluterveyskyselyssä 2017 havaittiin, että samalla kun 8.-9. –luokkalaisten tupakointi on Kouvolassa vähentynyt, nuuskan päivittäinen käyttö on puolestaan selvästi lisääntynyt. Nuuskan käyttö lisää riskiä sairastua sydämen vajaatoimintaan ja kakkostyyppiin diabetekseen (THL, 2017).

Lihavuus on merkittävä kansanterveysongelma Suomessa (THL, 2018b). Kouluterveyskyselyn 2017 mukaan ylipaino on myös Kouvolassa lisääntynyt ja ylipainoisten koululaisten määrä on suurempi kuin koko maassa keskimäärin. Vuoden 2015 tiedon mukaan noin joka neljäs 20-64-vuotias kouvolaalainen on lihava, mikä on huomattavasti koko maan tasoa enemmän.

Terveellisellä ravitsemuksella ja liikunnalla voidaan vaikuttaa painonhallintaan. Kasvien käytöllä on yhteys suurimpiin suomalaisiin kansantauteihin (THL, 2019b). Niukasti sekä tuoreita että kypsennettyjä kasviksia ravinnossaan käyttäviä 20-64-vuotiaita oli Kouvolassa vuonna 2015 koko maata enemmän. Toisaalta suomalaisten liikunta-aktiivisuuden väheneminen on osaltaan johtanut ylipainon yleistymiseen. Kouvolan hyvinvointikertomuksessa on seurattu kouvolaalaisten liikunta-aktiivisuutta sekä valtakunnallisilla että paikallisilla mittareilla. Sekä lasten että aikuisten liikkumista tulisi lisätä, sillä terveytensä kannalta liian vähän liikkuvien kouvolaalaisten määrä on sekä lapsissa että aikuisissa suuri (22-37 % ikäluokasta).

Kouvolassa on toiminut kaikille avoin matalan kynnyksen terveys- ja liikuntaneuvontaa tarjoava Hyvinvointipiste vuodesta 2013 lähtien. Toiminnan tavoitteena on ollut yksilön elämäntapoihin ja valintoihin vaikuttaminen hyvinvointia edistävästi omien voimavarojen ja mahdollisuuksien puitteissa. Kouvolan sosiaali- ja terveyspalveluiden siirryttyä kuntayhtymän vastuulle vuoden 2019 alusta, laajennettiin Hyvinvointipisteen toimintaa ja sitä jatketaan kaupungin ja kuntayhtymän yhteistyönä.

2.1.2. Kulttuurinen hyvinvointi

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen on edennyt vahvasti viime vuosien aikana erityisesti hallituksen kärkihankkeiden myötä. Kulttuurin hyvinvointia edistävästä vaikutuksista on yhä enemmän tutkimustietoa. Tietoa tarvitaan toki lisää mutta sitä on jo riittävästi konkreettisen toiminnan tueksi ja siihen panostamiseksi. Kulttuurin merkittäviä hyvinvointia edistäviä vaikutuksia ovat mm. yksilön osallisuuden kokemuksen ja yhteisöllisyyden tunteen lisääntyminen, syrjäytymisen estäminen ja omanarvontunteen vahvistuminen.

Kulttuurinen hyvinvointi huomioidaan vahvasti myös uudistuneessa kuntien kulttuuritoimintalaissa. Vuoden 2018 lopulla julkaistiin OKM:n ja STM:n yhteinen suositus taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa (<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161228>).

Tuoreessa hallituksen kärkihanketta selvittäneessä julkaisussa tuodaan esiin, että suosituksista on edettävä vahvempaan ja konkreettisempaa yhteistyöhön ja jaettava rahoitusvastuuta. Selvityksessä korostetaan myös, että "taiteen ja kulttuurin käyttö hyvinvoinnin edistämässä tulisi nähdä eri hallinnon tasot ja rajat ylittävänä hybriditoimialana, jolla on yhteinen pyrkimys edistää hyvää elämää." (Jakonen & Lahtinen, 2019)

Kouvolassa koko kaupungin toimintakatteesta kulttuuriin käytetään n. 1,9 % (yleinen kulttuuritoiminta, museot, teatteri, orkesteri, musiikkiopisto ja avustukset, kirjasto). Näistä palveluista kerätty asiakaspalaute on yleensä ottaen hyvin myönteistä. Rahalliseen panostukseen verrattuna kulttuurin hyvinvointivaikutukset alueelle ovat merkittävät.

2.2. Mielekäs ja merkityksellinen elämä

2.2.1. Osallisuus

Yhteiskunnassa osallisena oleminen tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin. Demokratiaan kuuluu kansalaisen oikeus tasavertaisena osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen. Osallisuuden kokeminen ja sosiaaliset verkostot toimivat suojaavina tekijöinä hyvinvointivajeita ja syrjäytymistä vastaan (THL, 2018c).

Osallisuus voidaan määritellä kolmella ulottuvuudella tai edellytyksellä (Raivio & Karjalainen, 2013):

- riittävä toimeentulo ja hyvinvointi (aineelliset resurssit)
- toiminnallinen osallisuus (toimijuus omaa elämää koskevassa päätöksenteossa)
- yhteisöihin kuuluminen ja jäsenyys (sosiaalisesti merkitykselliset suhteet)

Syrjäytymisellä tarkoitetaan yhteisöllisen toiminnan ulkopuolelle jäämistä. Useimmiten siihen liittyy myös sosiaalista, taloudellista ja terveydellistä osattomuutta ja eriarvoisuutta (THL, 2018c).

Yhteiskunnan muutosten keskellä ihmiset etsivät uusia tapoja vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin nopeasti ja vailla muodollisia rakenteita. Neljäs sektori, eli vapaa kuntalaisaktivismi tuo vaihtoehtoja mielekkääseen toimintaan ja osallisuuteen. Eri tarkoituksiin perustetut some-ryhmät ovat arkipäivää ja pop up-tapahtumia järjestetään yhä enemmän. Kuntaorganisaation toiminta on tulevaisuudessa yhä enemmän verkostoyhteistyötä ja edellytysten luomista kuntalaisten toiminnalle (<https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2017/neljäs-sektori-murtaa-ja-rakentaa-kuntien-hallintoa>).

Kouvolassa asukkaat voivat osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan ja päätöksentekoon antamalla palautetta, tekemällä kuntalaisaloitteita, vastaamalla kyselyihin ja osallistumalla kuulemis- ja keskustelutilaisuuksiin. Lakisääteiset nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto, vanhusneuvosto ja maahanmuuttoasioiden neuvosto turvaavat edustamiensa väestöryhmien osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Alueuetoimikunnat ja kylien neuvottelukunta tarjoavat mahdollisuuden alueelliseen osallisuuteen ja vaikuttamiseen. Vuosittain toteutettava lasten parlamentti tuo nuorimpien kuntalaisten äänen kuuluviin.

Palvelualuemalliin 2030 liittyvä alueuetoimikuntien toiminta on käynnistynyt vaiheittain. Syksyllä 2018 ovat aloittaneet toimintansa Anjalankosken ja Valkealan alueuetoimikunnat. Kouvolan kaupungin hallitus nimesi kokouksessaan (20.5.2019 § 194) Elimäen, Kuusankosken (ml. Jaala) ja Kouvolan keskusta-alueen alueuetoimikuntien jäsenet. Alueuetoimikuntien jäsenten asuinpaikan tulee olla kyseiseltä suuralueelta. Tavoitteena on, että alueuetoimikunnan kokoonpanossa huomioidaan alueellinen edustavuus, sekä tasa-arvon toteutuminen ja, että edustus on alueen mahdollisimman monesta taustaryhmästä.

Kaupungin toimialoilla ja palveluissa tehdään jo paljon osallisuustyötä. Toimintakulttuuri on muuttunut entistä vuorovaikutteisemmaksi. Asukkaita ja palvelujen käyttäjiä kuullaan ja myös otetaan mukaan palveluiden kehittämiseen ja suunnitteluun. Uusia osallistamistapoja kehitetään ja kokeillaan. Hyvinvointipalvelujen Askel-hankkeessa otettiin käyttöön palvelulupaukset, joihin sisältyy asiakkaan osallisuus.

Kaupungista puuttuu kuitenkin yhteinen osallisuusmalli, joka ohjaisi osallisuustyötä Kouvolassa. Osallisuuden valmisteluun on nimetty työryhmä, jossa on edustajat kaupungin toimialoilta sekä keskeisiltä yhteistyökumppaneilta.

2.2.2. Yhteisöllisyys

Yksilön ja yhteiskunnan välinen suhde pohjautuu yhteisyyden tunteelle. Se pitää yhteiskunnat koossa. Yhteisöllisyys, yhteisöt ja yhteisöllinen elämä ovatkin välttämättömiä ihmisen olemassaololle ja toiminnalle. Perinteisesti ihmiset mieltävät yhteisöksi perheen, suvun, kylän ja heimon. Kaupungistuminen on kuitenkin lisännyt persoonattomuutta, ja monet ovat kadottaneet yhteisöllisyyden tunteen. Nykyajan heimoja syntyy esimerkiksi yhteisen harrastuksen, ajattelutavan tai toiminnan pariin netin virtuaaliyhteisöissä. (Sitra, 2019)

Yhteisöllisyys lisää ihmisten kiinnittymistä omaan asuinalueeseensa ja edistää ympäristöstä huolehtimista. Se lisää osallistumista sekä luottamusta asioiden hyvään hoitoon ja kanavoituu myös suoraan ympäristöhyötyihin esim. siten, että erilaiset yhteisöt haluavat kunnostaa tai ylläpitää omaa lähiympäristöään (esim. niittotalkoot, vieraslajien hävittäminen, perinteisten työtapojen esittely, eläimet ympäristön hoitajina, ympäristötaide). Yhteisöllisyyttä voidaan edistää järjestöjen toimintamahdollisuuksia parantamalla, julkisten rakennusten tehokkaammalla käytöllä (ns. normaalin käytön lisäksi) ja mahdollistamalla erilaisten tapahtumien järjestäminen.

Kouvolan kaupunki tukee yhteisöllistä toimintaa monin tavoin. Järjestöjen toimintaan ja kuntalaisille avoimien tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämiseen myönnetään avustuksia. Kaupungin ja järjestöjen yhteisessä käytössä oleva Porukkatalo tarjoaa tiloja toiminnalle ja tapahtumille. Lehtomäen lukulehdossa ja Voikkaan olohuoneessa järjestetään yhteisöllistä toimintaa, samoin Keltakankaan ja Korian perhekeskusten kohtaamispaikoissa sekä Nupa-talossa keskustassa. Perhekeskusten toimipisteitä on tarkoitus lisätä yhteistyössä Kymsoten kanssa. Kaupunki myös koordinoi vapaaehtoistoimintaa ja järjestää tapahtumia yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Maahanmuuttajaväestön hyvinvointia ja kotoutumista samoin kuin hyviä väestösuhteita Kouvolassa halutaan edistää. Kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajien pääsemistä mukaan työhön, koulutukseen ja vapaa-ajan toimintaan. Kymsoten maahanmuuttopalvelut vastaa pakolaisten alkuvaiheen ohjauksesta, palveluneuvonnasta ja terveystarkastuksista sekä muista sosiaali- ja terveystalouksista. Kaupunki toteuttaa kotoutumispalveluita pääsääntöisesti peruspalveluina, joissa otetaan huomioon ulkomaalaisväestön palveluntarpeet esimerkiksi tulkkauksen tai riittävän ohjauksen ja neuvonnan osalta. Hyviä väestösuhteita edistetään myös koordinoimalla kunnan alueella tapahtuvaa tukihenkilötoimintaa ja tukemalla järjestöjen kotouttamista tukevaa toimintaa. (Kouvolan kaupunki, 2019)

Kouvolan hyvinvointikyselyssä 2018 hyvinvointia lisäävinä tekijöinä mainittiin useimmin työhön liittyvät tekijät ja sosiaaliset suhteet. Molempiin sisältyy yhteisöön kuulumisen ja hyväksytyksi tulemisen kokemus. Usein tai erittäin usein yksinäisyyttä koki viidennes kyselyyn vastanneista. Se osoittaa, että kaikki eivät ole löytäneet itselleen sopivaa yhteisöä. Yksinäisyyden helpottamisen tärkeimpinä keinoina vastaajat pitivät harrastus- ja yhdistystoimintaa, matalan kynnyksen tapahtumia ja toimintaa sekä niihin tarjolla olevia paikkoja eri puolilla kaupunkia. Toiminnan edullisuus tai maksuttomuus nähtiin myös tärkeäksi.

2.2.3. Työllisyys

Työvoima-asema - työllisyys tai työttömyys - erottelee työikäiset hyvinvoinnin perusteella selvästi. Työ itsessään toimii usein hyvinvoinnin lähteenä esimerkiksi säännöllisen toimeentulon, sosiaalisten kontaktien ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien kautta. Työttömyyden tiedetään sen sijaan olevan yhteydessä monenlaisiin vajeisiin yksilön hyvinvoinnissa, esimerkiksi taloudellisen toimeentulon ongelmiin, heikkoon terveyteen ja yksinäisyyteen. Hyvinvoinnin vajeet kasautuvat erityisesti pitkään työttömänä olleilla selvästi yleisemmin kuin työllisillä (Saikku;Kestilä;& Karvonen , 2014)

Työttömien aktivointipolitiikan tavoitteilla ja toteutuksella on suuri merkitys hyvinvoinnin näkökulmasta. Esimerkiksi työttömien terveystarkastuksilla ja -palveluilla voidaan edistää työttömien pääsyä tarvittavaan terveystaloukseen ja kuntoutukseen ja siten tukea heidän toimintavalmiuksiaan (Saikku;Kestilä;& Karvonen , 2014). Tutkimuksen mukaan pitkäaikaistyöttömistä noin 82 %:lla on hoidon ja/tai kuntoutuksen tarvetta (Kerätär, 2010). Yhteisöllisyyttä edesauttava toiminta, esim. asukastoimikunnat ja yhdistystoiminta, mahdollistavat monipuolisen osallistumisen ja siten voivat lieventää työttömyyden moninaisia kielteisiä vaikutuksia. Lisäksi järjestöt tarjoavat arvokkaan matalan kynnyksen reitin työelämään välityömarkkinoiden muodossa (Oivo & Kerätär, 2018).

Kouvolassa on aloitettu jo vuonna 2015 työttömien terveystarkastukset ja vuodesta 2016 pitkäaikaistyöttömien terveystarkastuksia on tehty osana TYP-toimintaa. Vuoden 2018 aikana hyvinvointipalvelut/ aikuisväestön lautakunta päätti asettaa kaupungin toimialoille määrälliset tavoitteet palkkatuentyön- ja kuntouttavan työtoiminnan osalta. Vuoden 2018 aikana asetettu tavoite saavutettiin toimialoilla palkkatuentyön osalta, mutta kuntouttavan työtoiminnan osalta jäätin asetetusta tavoitteesta.

Kouvolan kaupungin organisaatioon sijoittui 1.1.2019 lukien työllisyyden edistämisen palvelut hyvinvoinnin kokonaisuuteen. Kaupungin työllisyyden edistämisen palveluiden tavoitteena on työllistymistä edistävien yhteistyöverkostojen ja toimintamallien kehittäminen ja vahvistaminen sekä keskeisten yhdyspintojen tunnistaminen eri toimijoiden kanssa. Toinen keskeinen tavoite liittyy vaikeasti työllistyvien tukimuotojen kehittämiseen sekä kaupungin maksaman työmarkkinatuen kuntaosuuteen vaikuttaminen ja Tie Työllisyyteen –palvelun kehittäminen (kohdennettu Kelan 200-päiväisille).

Kymenlaakson sosiaali- ja terveystyöpalvelujen kuntayhtymän (Kymsote) käynnistyessä 1.1.2009 sovittiin, että kuntayhtymä vastaa työelämäpalveluista kuntouttavan työtoiminnan, TYP-toiminnan ja työmarkkinatuen hallinnoinnin osalta.

Työllisyyden hoitoon liittyen on Kymenlaakson kuntien, KELAN, Kymsoten ja TE-toimiston kesken laadittu yhteistyösopimus, jossa on sovittu asiakkaiden työmarkkinakelpoisuutta parantavasta toimintamallista. Toiminnan keskeisimpänä tavoitteena on asiakkaan työmarkkinakyvyn parantaminen sekä em. toimijoiden palvelun kohdentaminen asiakkaille oikea-aikaisesti ja palvelutarpeen mukaisesti. Toimintamallin toteutuksen ja sille asetettujen vuosittaisten tavoitteiden seuraamiseksi on Kymsoten ja kuntayhtymän jäsenkuntien edustajista koottu johtoryhmä.

Keskeistä on, että kuntien, Kymsoten ja työllisyyden edistämiseen liittyvien keskeisten toimijoiden yhdyspintojen haltuunotto ja vahva verkostomainen yhteistyö, jossa yhteiset tavoitteet ja vastuut on määritelty.

2.3. Arjen turvallisuus ja viihtyisyys

Elinympäristö on hyvinvoinnin ja terveyden perusedellytys. Hyvinvoinnin ja terveyden turvaamiseksi ja mahdollistamiseksi tehtävä työ on perusta kunnan olemassaololle ja muulle palvelutuotannolle. Ilman asuntoja, yhteyksiä, virkistysalueita tai paikkoja rakentaa palveluita, ei kunnassa olisi asukkaita. Terveellinen ja turvallinen asuinympäristö voidaan turvata maankäytön suunnittelulla, kaavoituksella ja rakennussuunnittelulla (THL 2016).

Kaupunkiympäristöllä tarkoitetaan rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön muodostamaa kokonaisuutta, joka toimii ihmisten jokapäiväisenä elinympäristönä ja päivittäisen elämän tapahtumapaikkana. Katuympäristö, torit, aukiot ja puistot muodostavat keskeisen osan rakennetusta julkisesta kaupunkiympäristöstä, jonka hyvällä suunnittelulla voidaan sekä edistää toivottuja toimintoja että lisätä alueiden yleistä turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Rakennetun ympäristön esteettömyys ja turvallisuus lisäävät ihmisten aktiivisuutta ja mahdollistavat heille tasapuoliset mahdollisuudet oman elämän hallintaan. Rakennetun kaupunkiympäristön leikki- ja liikuntapaikat, puistot ja muut virkistysalueet tarjoavat päivittäisen mahdollisuuden aktiiviseen vapaa-aikaan erilaisten harrastusten parissa. Toisaalta rauhalliset puistot auttavat ihmisiä elpymään kiireisen arjen rasituksista.

Alueiden tulee olla sekä esteettömiä että selkeitä ja niiden tulee olla mahdollisuuksien mukaan saavutettavissa julkisella liikenteellä. Esteettömässä ympäristössä kaikki voivat toimia yhdenvertaisina, sillä esteettömästä ympäristöstä hyötyvät kaikki. Erityisen tärkeä esteetön ympäristö on ikääntyville henkilöille tai niille henkilöille, joilla on liikunta- tai toimintarajoitteita. Asuinympäristön turvallisena kokemiseen liittyy monia tekijöitä, joista yksi tärkeimmistä on katujen ja muiden yleisten alueiden kunnossapidon lisäksi niiden riittävä valaistus. Alueiden valaistuksella voidaan parantaa ihmisten kaupunkiympäristössä suunnistamista sekä vähentää ilkeävaltaa ja mahdollisesti muuta häiriökäyttäytymistä. Terveellisessä ja turvallisessa asuinympäristössä asuvalla ihmisellä on vahva suhde asuinalueeseensa, hän kantaa huolta ympäristönsä viihtyisyydestä ja on aktiivinen osallistuja.

Kouvolassa luonto on lähellä kaupunkiympäristöä, ja sillä on huomattava vaikutus ihmisten hyvinvointiin. Tutkimusten mukaan luontokosketuksen lisäämisellä voidaan saavuttaa kustannustehokkaasti merkittäviä ennaltaehkäiseviä terveysvaikutuksia väestössä. Lapsille monipuolinen luontokosketus on tärkeää luontaisen vastustuskyvyn kehittymisen kannalta, kasvaville lapsille ja nuorille liikkuminen epätasaisessa ja eri luontoelementtejä käsittävässä maastossa on tärkeää tasapainon, hahmottamisen ja fyysisen kehittymisen kannalta, ja aikuisille luonto on rauhoittava ja mielenterveyttä edistävä ympäristö. Ikäihmisille jo pelkkä luonnon näkeminen voi olla henkistä hyvinvointia lisäävää, jos ei enää pysty itse liikkumaan. Kouvolassa pyritään luontokosketuksen lisäämiseen mm koulujen ja päiväkotien pihojen ”vihertämisellä”, kaupunkiviljelyn lisäämisellä ja Kymijoen rantareitin kehittämällä.

3. Hyvinvointisuunnitelma 2023

Alla oleviin tavoitetaulukoihin on asetettu tekemisen kärkiin liittyvät tavoitteet ja mittariarvot vuodelle 2023. Taulukossa on myös näkyvillä kaupunkistrategian välitavoite 2023 ja tavoite 2030. Kaikki tavoitteet tukevat hyvinvoinnin kasvua, mielekästä ja merkityksellistä elämää sekä arjen turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Kokonaisuuden tavoitteena on hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen väestöryhmien välillä ja polarisaation vähentäminen hyvinvoinnin eri ulottuvuuksilla.

Tavoitteita seurataan ja toteumasta raportoidaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä. Hyvinvoinnin vahvistumisen, osallisuuden ja työllisyyden kehittymistä seurataan kutakin viidellä eri mittarilla, joista on muodostettu ns. summaindeksi. Kouvolaa verrataan suhteessa vertailukaupunkeihin (Hämeenlinna, Joensuu, Kotka, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli ja Pori) sekä koko maan arvoon. Kunkin mittarin kohdalla kaupungit asetetaan järjestykseen siten, että paras saa arvon 1 ja huonoin arvon 0 ja muut siltä väliltä asteikolla 0,125. Indeksiarvot lasketaan yhteen ja kaupungit voidaan näin asettaa paremmuusjärjestykseen niin, että suurimman summaindeksin saanut on paras (max 5) ja pienimmän huonoin (min 0). Summaindeksi kuvaa laajemmin kunkin teeman” kehittymistä ja mittaa Kouvolan asemaa ja kehittymistä vertailukaupunkeihin nähden paremmin kuin yksittäinen mittariarvo.

3.1. Hyvinvoinnin vahvistaminen

Hyvinvointia seurataan summaindeksillä, joka muodostetaan keskeisistä kouvolaisten hyvinvointia kuvaavista osatekijöistä. Indikaattorien valinta perustuu kaupunkistrategiaan ja hyvinvointikertomuksen tietoihin.

Kouvola saa indeksi-arvon 2,5 (0-5 asteikolla) ja on neljännellä sijalla vertailukuntien ja koko maan joukossa. Tavoitteena on, että Kouvola parantaa sijoitusta yhden pykälän neljällä osa-alueella/vuosi (summaindeksi = 4,5) ja on ohjelmakauden päätteeksi vertailujoukon paras. Summaindeksi, nykytilan arvovuosi ja tietolähde on kuvattu liitteessä 1.

Tavoite	Mittari (Nykytila*)	Mittari (Tavoite 2023)	KS 2023	KS 2030
Parantaa aikuisten koettua terveyttä	Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20-64-vuotiaat	38,6 %	Koettu terveys (keskitasoinen tai huono) 32 % Liikuntaa harrastamattomat 15 %	Koettu terveys (keskitasoinen tai huono) 27 % Liikuntaa harrastamattomat 12 %
		32,0 %		
Vähentää alkoholista aiheutuvia haittoja	Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa	7,6 l		
		7,0 l		
Lisätä lasten liikuntaa (yläkoulu)	Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	26,1 %		
		20,5 %		
Edistää mielenterveyttä	Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25-64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä	24,3 %		
		21,5 %		
Lisätä kulttuurista hyvinvointia	Vähintään kerran viikossa kulttuuripalveluita käyttävien osuus (%)	1,2 %		
		1,5 %		

*Nykytila on viimeinen saatavissa oleva arvo

3.2. Osallisuus

Osallisuutta seurataan summaindeksillä, joka muodostetaan koetun osallisuuden ja kunnan johdon osallisuuden edistämistoimia kuvaavista indikaattoreista. Kouluterveyskyselystä saadaan yläkoululaisten ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden kokemukset, Tea-viisarista kunnassa tehdyt osallisuuden edistämisen rakenteet ja toimenpiteet. Aikuisväestön ja ikääntyneen väestön osallisuuden indikaattoreina ovat järjestötoimintaan osallistuneiden osuus, joka saadaan FinSote-tutkimuksesta.

Kouvola saa indeksi-arvon 2,75 (0-5 asteikolla) ja on jaetulla neljännellä sijalla vertailukuntien ja koko maan joukossa. Tavoitteena on, että Kouvola parantaa sijoitusta yhden pykälän neljällä osa-alueella/vuosi (summaindeksi = 4,75) ja on ohjelmakauden päätteeksi vertailujoukon paras. Summaindeksi, nykytilan arvovuosi ja tietolähde on kuvattu liitteessä 1.

Tavoite	Mittari (Nykytila*)	Mittari (Tavoite 2023)	KS 2023	KS 2030
Osallisuuden kokemuksen lisääminen perusopetuksessa	Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 8. ja 9. luokan oppilaista.			
	9,0 %	7,5 %		
Osallisuuden kokemuksen lisääminen toisen asteen koulutuksessa	Ei koe olevansa tärkeä osa koulutai luokkayhteisöä, % ammatillisen koulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista.		Koulutuksen ulkopuolella 17-24 v. 7 %	Koulutuksen ulkopuolella 17-24 v. 5 %
	6,0 %	4,5 %		
Aikuisten osallisuusaktiivisuuden lisääminen	Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus, % 20-64-vuotiaat		Äänestysprosentti 65 %	Äänestysprosentti 70 %
	25,8 %	30,0 %		
Ikäihmisten osallisuusaktiivisuuden lisääminen	Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus, % 65 vuotta täyttäneet			
	26,6 %	31,5 %		
Kuntajohdon aktiivisuuden lisääminen osallisuuden kehittämiseksi	Osallistumisen edistämistoimet, pisteet (Tea-Viisari)			
	83	92		

*Nykytila on viimeinen saatavissa oleva arvo

3.3. Työllisyys

Työllisyyden kehitystä seurataan summaindeksillä, jossa seurattavia indikaattoreita ovat nuorisotyöttömyys, työmarkkinatuen kuntaosuus, pitkäaikaistyöttömyys, ulkomaalaisten työttömyys sekä työpaikkaomavaraisuus.

Kouvola saa indeksi-arvon 1,625 (0-5 asteikolla) ja on jaetulla kuudennella sijalla vertailukuntien ja koko maan joukossa. Tavoitteena on, että Kouvola parantaa sijoitusta yhden pykälän jokaisella viidellä osa-alueella/vuosi (summaindeksi = 4,125) ja on ohjelmakauden päätteeksi vertailujoukon paras. Summaindeksi, nykytilan arvovuosi ja tietolähde on kuvattu liitteessä 1.

Tavoite	Mittari (Nykytila*)	Mittari (Tavoite 2023)	KS 2023	KS 2030
Nuorten työllisyyden parantaminen	Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta		Työllisyysaste 68 %	Työllisyysaste 70 %
	19,2 %	13,5 %		
Työmarkkinatuen kuntaosuuden pieneneminen	Työmarkkinatuen kuntaosuus €/asukas			
	86,83 €	60,00 €		
Pitkäaikaistyöttömien työllistyminen	Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä			
	28,9 %	25,5 %		
Ulkomaalaisten työllistyminen	Ulkomaalaiset työttömät, % -osuus ulkomaalaisesta työvoimasta			
	28,2 %	22,0 %		
Työpaikkojen lisääminen	Työpaikkaomavaraisuus %			
	96,4 %	110 %		

*Nykytila on viimeinen saatavissa oleva arvo

Tänä vuonna talousarviovalmistelun 2020 yhteydessä toimialat/palvelut asettavat omat tavoitteensa, jotka konkretisoituvat toimenpiteiksi käyttösuunnitelmassa. Jatkossa tavoiteasetanta ja seuranta tapahtuvat vuosittain hyvinvointikertomuksen vuosiraportin yhteydessä.

4. Hyvinvointiennakointi

Ennakoinnilla tarkoitetaan prosessia, jossa yritetään sekä nähdä että valmistautua tulevaisuuteen. Ennakointi on tapa jäsentää tuntematonta tulevaisuutta. Sen avulla voimme havaita merkkejä alkavista tapahtumaketjuista sekä tunnistaa nykyhetkestä ilmiöitä, jotka saattavat vaikuttaa siihen, millaiseksi tulevaisuus muodostuu. Ennakointi alkaa ympäristön havainnoinnista, jonka painopiste ja tavoite on tunnistaa erilaisia signaaleja tapahtuvista muutoksista. Ympäriämme havaittavissa olevia uusia ja yllättäviä erillisiä tapahtumia kutsutaan heikoiksi signaaleiksi. Ennakointiprosessissa ympäröivästä maailmasta kerätään tällaisia heikkoja signaaleja, ja niitä analysoimalla pyritään löytämään mahdollisimman paljon uutta (Jalonen ym. 2017).

Tänä päivänä tekemämme valinnat vaikuttavat siihen, millaiseksi tulevaisuus muodostuu. Ennakointityön tärkeys korostuu muutostahdin kiihtyessä ja yhä vaikuttavampia ja pitkäkestoisempia

ratkaisuja etsittäessä kunnissa. Ennakointityön huomioiminen johtamisessa ja hyvinvointityötä suunniteltaessa auttaa hyvinvoinnin edistäjiä painopisteiden valitsemisessa ja pitkän tähtäimen ratkaisuisissa.

Kuntaliiton Kunta hyvinvoinnin edistäjänä -verkostoprojekti toteutti syksyn 2018 ja kevään 2019 aikana ennakointiprosessin, jossa tarkasteltiin, mitä hyvinvointi tarkoittaa kuntalaisen kannalta tulevaisuudessa vuonna 2030. Kouvola osallistui ennakointiprosessiin yhdessä 28 kunnan, yhden maakunnan ja yhden maakuntaliiton kanssa. Syksyn aikana prosessiin osallistujat keräsivät 460 heikkoa signaalia, jotka ryhmiteltiin aihealueittain. Analyysin tuloksena syntyi neljä skenaariota tulevaisuuden kunnasta, sekä kuvauksia eri skenaarioiden vaikutuksista erilaisille kuntalaisille. Prosessissa löydettiin tekijöitä, jotka on otettava huomioon jatkossa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Ylätason muutosajureina on tunnistettu yllätysten talous, ilmastomuutos ja luonnonvarat, älykkään teknologian murros sekä ääripäiden korostuminen. Em. tekijät tulevat haastamaan yhteiskunnan ja kuntatason toimijuutta uudella tapaa.

Vaikuttamisessa ja päätöksenteossa tulee korostumaan monikulttuuristuminen, asukkaat nähdään voimavarana ja muodostuu uudenlaisia demokratian muotoja. Uudenlainen hyvinvointi puolestaan sisältää elämäntapojen muutosta, älykkään hyvinvointi- ja terveysteknologian hyödyntämistä sekä toisaalta uudenlaista syrjäytymistä. Väestömuutos ja alueellinen erilaistuminen puolestaan näkyy tulevaisuudessa kaupungistumisena, väestön ikääntymisenä, syntyvyyden muutoksena ja maahanmuuttona. Jatkuva oppiminen ja uudistamisen näkyy uudenlaisen kokeilukulttuurin kasvuna, työllisyys ja työelämä muuttuu, organisaatorakenne madaltuu ja syntyy uudenlaista välitystaloutta.

Lähde (<https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/johtaminen-ja-kehittaminen/hyvinvointiennakointi>)

4.1 Kouvolan Kuntatyöpaja

Kunta hyvinvoinnin edistäjänä -verkostoprojektin järjestämässä Kuntatyöpajassa Kouvolassa 13.6.2019 esiteltiin hyvinvointiennakointiprosessin tuloksia ja käsiteltiin eri muutostekijöiden vaikutuksia kaupungin toiminnan suunnitteluun. Käsiteltäviä aiheita olivat ääripäiden korostuminen (polarisaatio), älykkään teknologian murros, kokeilukulttuuri, työllisyys ja työelämän muutokset, asukkaat ja yhteisöt voimavarana ja kumppanina sekä arvojen muutokset. Seuraavassa koonti keskeisimmistä työryhmien keskustelujen perusteella esille nousseista asioista, jotka suunnittelussa tulisi ottaa huomioon.

Kulttuurinen muutos pysyvyydestä kokeiluihin saatava osaksi toimintaa (kokeilukulttuuri): muutokseen tarvitaan uskallusta, muutoksen mahdollistamista organisaation toiminnassa sekä ruohonjuuritason ideoita. Kokeilukulttuuri on strateginen muutos, joka vaatii myös johtamistavan muutosta.

Verkostomainen työskentelytapa tulee korostumaan. Siihen liittyy vahvasti poikkihallinnollinen toiminta ja kumppanuus eri verkostotoimijoiden (mm. yhdistykset ja järjestöt) kanssa. Työskentelytapa vaatii uudenlaisia rakenteita ja johtamisen muutoksia onnistuakseen.

Digitalisaatio ja robotisaatio muuttavat työtehtäviä. Työntekijöiden uudistumiskyvystä ja ikäihmisten digiosaamisesta on huolehdittava mahdollistamalla elinikäinen oppiminen. Kouluttamisessa voidaan hyödyntää nuoria ”diginatiiveja”. On kuitenkin tärkeää säilyttää tietyt ”face to face”- palvelut.

Työelämään ja työsuhteisiin tarvitaan joustavuutta sekä osaamisen tarpeen mukaista kohdentamista työtehtävien ja –ympäristöjen muuttuessa. Etätö lisääntyy, samoin erilaisten työtilojen käyttö.

Ääripäiden korostuminen (polarisaatio) tulee nousemaan esille lukuisissa ilmiöissä: esim. matalapalkkaiset – hyvätuloiset, hyvinvoivat – pahoinvoivat, kaupungissa - maaseudulla asuvat jne. Vastakkainasettelun lisääntyessä hyvinvointierot kasvavat. Polarisaation hillitsemiseksi tarvitaan laajoja monialaisia toimia siiloutuneiden palvelujen sijaan, sekä yhteinen tietopohja. Vastakkaisasettelua lieventäisi myös raskaiden ja kevyiden palvelujen yhdistäminen ja sukupolvien kohtaamisen mahdollistaminen.

Positiivinen ja avoin viestintä hyvistä kokeiluista, tehdyistä toimista ja niiden vaikutuksista lisää luottamusta ja uskoa tulevaisuuteen. Myönteiset signaalit tulee tehdä näkyviksi.

[Työpajan tulokset](https://www.kouvola.fi/hyvinvoinninkasvu) (Dokumentti löytyy myös sivulta: <https://www.kouvola.fi/hyvinvoinninkasvu>)

4.2 Paras aktiivinen arki

Hyvinvoinnin kasvun –ohjelman laadinnassa on tunnistettu hyvinvoinnin kasvun kärkinä hyvinvoinnin vahvistaminen, osallisuuden vahvistaminen ja työllisyyden edistäminen. Kokonaisuutena tavoitteena on terveyserojen kaventaminen väestöryhmien välillä ja polarisaation vähentäminen hyvinvoinnin eri ulottuvuuksilla. Hyvinvoinnin kasvu –ohjelmaan haluttiin valmistelussa saada näkökulmaa kouvolaalaisen hyvinvoinnin muutoksesta aina vuoteen 2030 asti. Hyvinvoinnin monialainen työryhmä on visioinut kouvolaalaisten hyvinvoinnin tulevaisuuden kuvaa eli mitä on ”Mitä on kouvolaalaisen paras aktiivinen arki vuonna 2030?”. ”Paras aktiivinen arki –pääteeman alle on koottu Mind map –menetelmällä asioita ja tekemisiä (liite 3), jotka tukevat ”Paras aktiivinen arki 2030” toteutumista. Hyvinvoinnin työ- ja ohjausryhmissä tullaan kokoamaan Kuntatyöpajan 13.6.2019 tuotokset sekä Mind map:iin kirjatut näkemykset yhdeksi kokonaisuudeksi, joiden pohjalta sovitaan asioiden jalkauttamisesta arkeen.

Liite 1 Summaindeksit

Hyvinvoinnin vahvistaminen

Mittari (Tietolähde)

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20-64-vuotiaat (ATH, THL)

Kunta	Arvo 2015	Indeksi
Koko maa	31,5	0,625
Hämeenlinna	27,3	1
Joensuu	33,3	0,375
Kotka	36,2	0,25
Kouvola	38,6	0,125
Lahti	31,4	0,75
Lappeenranta	29,4	0,875
Mikkeli	39,4	0
Pori	31,7	0,5

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Sotkanet, THL)

Kunta	Arvo 2017	Indeksi
Koko maa	23,7	0,5
Hämeenlinna	25,9	0,25
Joensuu	21,9	0,75
Kotka	28,6	0
Kouvola	26,1	0,125
Lahti	21,4	0,875
Lappeenranta	20,7	1
Mikkeli	22,8	0,625
Pori	24,4	0,375

Vähintään kerran viikossa kulttuuripalveluita käyttävien osuus (%), 2013-2015 yhdistetyt aineistot (ATH, THL)

Kunta	Arvo 2013-2015	Indeksi
Koko maa	0,7	0,5
Hämeenlinna	0,6	0,375
Joensuu	0,6	0,375
Kotka	0,6	0,375
Kouvola	1,2	1
Lahti	0,3	0
Lappeenranta	0,6	0,375
Mikkeli	0,3	0
Pori	0,4	0,25

Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa (Sotkanet, THL)

Kunta	Arvo 2017	Indeksi
Koko maa	7	1
Hämeenlinna	8,1	0,125
Joensuu	8,1	0,125
Kotka	8,1	0,125
Kouvola	7,6	0,875
Lahti	7,9	0,625
Lappeenranta	8	0,5
Mikkeli	8,3	0
Pori	7,9	0,625

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25-64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (Sotkanet, THL)

Kunta	Arvo 2018	Indeksi
Koko maa	23,6	0,5
Hämeenlinna	24,7	0,125
Joensuu	24,4	0,25
Kotka	24,9	0
Kouvola	24,3	0,375
Lahti	21,9	1
Lappeenranta	22,1	0,875
Mikkeli	22,7	0,625
Pori	22,7	0,625

Osallisuus

Mittari (Tietolähde)

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Kouluterveyskysely 2017, THL)

Kunta	Arvo 2017	Indeksi
Koko maa	9,3	0,5
Hämeenlinna	11,6	0
Joensuu	7,6	1
Kotka	10,4	0,125
Kouvola	9	0,625
Lahti	9,5	0,375
Lappeenranta	8,2	0,875
Mikkeli	8,9	0,75
Pori	9,9	0,25

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- tai luokkayhteisöä, % ammatillisen koulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (Kouluterveyskysely 2017, THL)

Kunta	Arvo 2017	Indeksi
Koko maa	6,4	0,5
Hämeenlinna	7,2	0,375
Joensuu	4,5	1
Kotka	7,5	0,25
Kouvola	6	0,625
Lahti	8,3	0
Lappeenranta	5,4	0,75
Mikkeli	5,3	0,875
Pori	8,2	0,125

Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus, % 20-64-vuotiaat (ATH, THL)

Kunta	Arvo 2015	Indeksi
Koko maa	27,6	0,75
Hämeenlinna	25,5	0,375
Joensuu	23,6	0,25
Kotka	22,9	0
Kouvola	25,8	0,5
Lahti	29,9	0,875
Lappeenranta	26,6	0,625
Mikkeli	22,9	0
Pori	30,4	1

Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus, % 65 vuotta täyttäneet (ATH, THL)

Kunta	Arvo 2015	Indeksi
Koko maa	27,8	0,625
Hämeenlinna	26,5	0,375
Joensuu	18,6	0
Kotka	22,3	0,125
Kouvola	26,6	0,5
Lahti	30,9	0,75
Lappeenranta	22,5	0,25
Mikkeli	31,6	0,875
Pori	33	1

Osallistumisen edistämistoimet, keskiarvo (Tea-Viisari, THL)

Kunta	Arvo 2017	Indeksi
Koko maa	78	0,25
Hämeenlinna	83	0,625
Joensuu	54	0
Kotka	67	0,125
Kouvola	83	0,5
Lahti	88	0,75
Lappeenranta	92	1
Mikkeli	79	0,375
Pori	92	1

Työllisyys

Mittari (Tietolähde)

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta (Sotkanet, THL, Kaakkois-Suomen ELY-keskus)

Kunta	Arvo 2018	Indeksi
Koko maa	12,3	1
Hämeenlinna	13,8	0,875
Joensuu	18	0,25
Kotka	21,2	0
Kouvola	19,2	0,125
Lahti	18,5	0,375
Lappeenranta	15,7	0,75
Mikkeli	14,3	0,625
Pori	15,8	0,5

Työmarkkinatuen kuntaosuus, €/asukas (KELA, Tilastokeskus)

Kunta	Arvo 2018	Indeksi
Koko maa	72,29	0,75
Hämeenlinna	83,69	0,5
Joensuu	132,95	0
Kotka	122,33	0,25
Kouvola	86,83	0,375
Lahti	130,23	0,125
Lappeenranta	74,46	0,625
Mikkeli	64,45	0,875
Pori	57,26	1

Pitkäaikaistyöttömät, osuus kaikista työttömistä % (Tilastokeskus, ELY-keskukset)

Kunta	Arvo 2018	Indeksi
Koko maa	29,8	0,5
Hämeenlinna	35,5	0,125
Joensuu	33,6	0,25
Kotka	33,2	0,375
Kouvola	28,9	0,625
Lahti	36,1	0
Lappeenranta	25,7	1
Mikkeli	27,4	0,875
Pori	27,6	0,75

Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden % - osuus ulkomaalaisesta työvoimasta, vuosikeskiarvo (Tilastokeskus)

Kunta	Arvo 2018	Indeksi
Koko maa	21,6	1
Hämeenlinna	23,5	0,875
Joensuu	38,6	0
Kotka	36,4	0,125
Kouvola	28,2	0,5
Lahti	34,4	0,25
Lappeenranta	26,6	0,625
Mikkeli	25,5	0,75
Pori	28,7	0,375

Työpaikkaomavaraisuus, alueella työssäkävien ja alueella asuvan työllisen työvoiman määrän välinen suhde. (Tilastokeskus)

Kunta	Arvo 2016	Indeksi
Koko maa	100,0	0,125
Hämeenlinna	103,0	0,25
Joensuu	115,3	1
Kotka	111,1	0,875
Kouvola	96,4	0
Lahti	108,1	0,625
Lappeenranta	108,6	0,75
Mikkeli	104,3	0,375
Pori	104,7	0,5

Hyvinvoinnin vahvistaminen

Mittari	Koko maa	Hämeen-linna	Joensuu	Kotka	Kouvola	Lahti	Lappeen-ranta	Mikkeli	Pori
Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20-64-vuotiaat	0,625	1	0,375	0,25	0,125	0,75	0,875	0	0,5
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa	1	0,125	0,125	0,125	0,875	0,625	0,5	0	0,625
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	0,5	0,25	0,75	0	0,125	0,875	1	0,625	0,375
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25-64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä	0,5	0,125	0,25	0	0,375	1	0,875	0,625	0,625
Vähintään kerran viikossa kulttuuripalveluita käyttävien osuus (%), 2013-2015 yhdistetyt aineistot	0,5	0,375	0,375	0,375	1	0	0,375	0	0,25
Summaindeksi (0-5)	3,125	1,875	1,875	0,75	2,5	3,25	3,625	1,25	2,375

Kouvola saa indeksi-arvon 2,5 (0-5 asteikolla) ja on neljännellä sijalla vertailukuntien ja koko maan joukossa. Tavoitteena on, että Kouvola parantaa sijoitusta yhden pykälän neljällä osa-alueella/vuosi ja on ohjelmakauden päätteeksi vertailujoukon paras.

Kunta	Summaindeksi	Tavoite 2020	Tavoite 2021	Tavoite 2022	Tavoite 2023
Lappeenranta	3,625				
Lahti	3,25				
Koko maa	3,125				
Kouvola	2,5	3	3,5	4	4,5
Pori	2,375				
Hämeenlinna	1,875				
Joensuu	1,875				
Mikkeli	1,25				
Kotka	0,75				

Osallisuus

Mittari	Koko maa	Hämeenlinna	Joensuu	Kotka	Kouvola	Lahti	Lappeenranta	Mikkeli	Pori
Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 8. ja 9. luokan oppilaista.	0,5	0	1	0,125	0,625	0,375	0,875	0,75	0,25
Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- tai luokkayhteisöä, % ammatillisen koulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	0,5	0,375	1	0,25	0,625	0	0,75	0,875	0,125
Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus, % 20-64-vuotiaat	0,75	0,375	0,25	0	0,5	0,875	0,625	0	1
Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus, % 65 vuotta täyttäneet	0,625	0,375	0	0,125	0,5	0,75	0,25	0,875	1
Osallistumisen edistämistoimet, keskiarvo (Tea-Viisari)	0,25	0,625	0	0,125	0,5	0,75	1	0,375	1
Summaindeksi (0-5)	2,625	1,75	2,25	0,625	2,75	2,75	3,5	2,875	3,375

Kouvola saa indeksiä 2,75 (0-5 asteikolla) ja on jaetulla neljännellä sijalla vertailukuntien ja koko maan joukossa. Tavoitteena on, että Kouvola parantaa sijoitusta yhden pykälän neljällä osa-alueella/vuosi ja on ohjelmakauden päätteeksi vertailujoukon paras.

Kunta	Summaindeksi	Tavoite 2020	Tavoite 2021	Tavoite 2022	Tavoite 2023
Lappeenranta	3,5				
Pori	3,375				
Mikkeli	2,875				
Kouvola	2,75	3,25	3,75	4,25	4,75
Lahti	2,75				
Koko maa	2,625				
Joensuu	2,25				
Hämeenlinna	1,75				
Kotka	0,625				

Työllisyys

Mittari	Koko maa	Hämeenlinna	Joensuu	Kotka	Kouvola	Lahti	Lappeenranta	Mikkeli	Pori
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta	1	0,875	0,25	0	0,125	0,375	0,75	0,625	0,5
Työmarkkinatuen kuntaosuus €/asukas	0,75	0,5	0	0,25	0,375	0,125	0,625	0,875	1
Pitkäaikaistyöttömät, osuus kaikista työttömistä (%)	0,5	0,125	0,25	0,375	0,625	0	1	0,875	0,75
Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden %-osuus ulkomaalaisesta työvoimasta	1	0,875	0	0,125	0,5	0,25	0,625	0,75	0,375
Työpaikkaomavaraisuus (työpaikat/työlliset) - 2016 arvo	0,125	0,25	1	0,875	0	0,625	0,75	0,375	0,5
Summaindeksi (0-5)	3,375	2,625	1,5	1,625	1,625	1,375	3,75	3,5	3,125

Kouvola saa indeksi-arvon 1,625 (0-5 asteikolla) ja on jaetulla kuudennella sijalla vertailukuntien ja koko maan joukossa.

Tavoitteena on, että Kouvola parantaa sijoitusta yhden pykälän jokaisella viidellä osa-alueella/vuosi ja on ohjelmakauden päätteeksi vertailujoukon paras.

Kunta	Summaindeksi	Tavoite 2020	Tavoite 2021	Tavoite 2022	Tavoite 2023
Lappeenranta	3,75				
Mikkeli	3,5				
Koko maa	3,375				
Pori	3,125				
Hämeenlinna	2,625				
Kotka	1,625				
Kouvola	1,625	2,25	2,875	3,5	4,125
Joensuu	1,5				
Lahti	1,375				

Liite 2 Nykyisten toteuttamisohjelmien suhde kasvuohjelmiin

a = lakisääteinen

b = jää erilliseksi asiakirjaksi

c = poistuu erillisenä asiakirjana, sisältö huomioidaan kasvu-ohjelmissa

Voimassa olevat strategian toteuttamisohjelmat (hyväksytyt toimitelmin pvm)	a	b	c	Asiakirjan nimi 2020 (kehittämisuunnitelma)	Keskeinen sisältö Elinvoiman kasvu-ohjelmaan	Keskeinen sisältö Hyvinvoinnin kasvu-ohjelmaan	Huom!
Kouvolan kaupungin paikkatietostrateginen ohjelma (kh 7.5.2018)		x		Paikkatiedon strateginen kehittämissuunnitelma		Paikkatiedon hyödyntäminen palvelujen suunnittelussa ja liikuttamisessa	Sisäisen toiminnan kehittämissuunnitelma
Hyvinvoiva Kouvola - Kouvolan hyvinvointiohjelma 2017-2020 (kv 14.11.2016)			x			Hyvinvointisuunnitelma 2023, hyvinvoinnin vahvistaminen, osallisuuden ja työllisyyden kehittäminen	Ohjelma on sisällytetty Hyvinvoinnin kasvu-ohjelmaan
Vihreä Liikkuva Kouvola (valmisteilla)		?			(5. Luonto- ja hyvinvointimatkailun tavoitteet ja toimenpiteet) 6. Asuminen ja vapaa-aika tavoitteet ja toimenpiteet	Viihtyisän elinympäristön edistäminen	
Kouvolan kaupungin ympäristöohjelma (kv 6.6.2016) (päivitetään)		x		Ympäristön kehittämissuunnitelma	7. Verkostojohtaminen ja TKI-rahoitus tavoitteet ja toimenpiteet	1. Luontokosketuksen lisääminen eri ikävaiheissa. 2. Yhteisöllisyyden edistäminen sosiaalisen kestävyden parantamiseksi.	
Kinnon kasvualusta (Circular Economy, Live & Visit, Logistics)		x			1.-5. Kantoraketit tavoitteet ja toimenpiteet	Kiertotalouden, matkailun ja logistiikan työllisyysvaikutukset	
Kouvolan matkailun masterplan ja investointistrategia 2025		x			5. Luonto- ja hyvinvointimatkailun tavoitteet ja toimenpiteet	Matkailun työllisyysvaikutukset	
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (valmisteilla)	x	x		Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma		Täsmennyty, kun suunnitelma valmistuu	Tehdään yhdessä Kymsoten kanssa
Palvelumalli PM2030 Raportti (kv 13.3.2017)		x		Osallisuuden ja kansalaiskunnan kehittämissuunnitelma	Osuuskuntatoiminta, etätöiden tuki, osallistava aluesuunnittelu (maakuntasuunnitelma, vuohijärven kehittämissuunnitelma/kysely)	Kansalaisaktiivisuus ja osallisuus	
Kouvolan liikenneturvallisuussuunnitelma 2017 (Tela 8/2017)		x				Liikenneturvallisuuden edistäminen osana kokonaishyvinvointia	

Joukkoliikenteen kehittämisohjelma 2015-2020 (Lanu 25.3.2015)		x			2. Saavutettavuus - itärata ja joukkoliikenne -osion tavoitteet ja toimenpiteet	Palvelujen saavutettavuus, itsenäisen asiointin tuki, ympäristö- ja ilmastovaikutukset hyvinvointiin	
Laaja hyvinvointikertomus 2017-2020 (kv 29.5.2017)	x	x		Hyvinvointikertomus 2017-2020		Kasvuohjelman keskeisistä tavoitteista johdetaan hyvinvointia edistävät toimenpiteet, joiden toteutuminen raportoidaan hyvinvointikertomuksen vuosiraportissa.	
Kaikkien Kouvola 2019 – 2022, Monikulttuurisuustyön kehittämissuunnitelma (kv 18.3.2019)		x		Kaikkien Kouvola 2019 – 2022, Monikulttuurisuustyön kehittämissuunnitelma		Maahanmuuttajien hyvinvointi ja kotoutuminen	päivitetty 2019
Kouvolan kaupungin ikääntymispoliittinen ohjelma "Turvallista ja elämäntäyteistä ikääntymistä" toimenpiteet vuosille 2017-2021 (kv 11.12.2017)	x	x				Sisältö arvioidaan hyvinvoinnin kasvu -ohjelman näkökulmasta	Jatkossa tehdään yhdessä Kymsoten kanssa
Kouvolan kaupungin hankintaohjelma 2018 – 2021 (kh 18.6.2018)		x				Soveltuissa hankinnoissa käytetään työllistämisehtoja	

Lähdeluettelo

- Jakonen, O.;& Lahtinen, E. (2019). *Taide, kulttuuri ja hyvinvointi*. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
- Jalonen, H; Lehti, M; Tonteri, A; Koskelo, M; Nousiainen A.K & Jäppinen, T (2017) Signaaleista tulevaisuustarinoihin. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.
- Kerätär, R. (2010). Pitkäaikaistyöttömillä on runsaasti hoitamattomia mielenterveyshäiriöitä. *Suomen Lääkärilehti*.
- Kouvolan kaupunki. (2019). *Kaikkien Kouvola 2019-2022: Monikulttuurisuustyön kehittämissuunnitelma*.
- Kunnari, M.;& Suikkanen, A. (2010). Kokemuksellinen hyvinvointi. Teoksessa R.-L. Kokko;& P.-L. Kotiranta, *Työllisyys, terveys ja hyvinvointi*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Oivo, T.;& Kerätär, R. (2018). *Osatyökykyisten reitit työllisyyteen - etuudet, palvelut, tukitoimet*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Raivio, H.;& Karjalainen, J. (2013). Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Teoksessa T. Era, *Osallisuus - oikeutta vai pakkoa?* Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Saikku, P.;Kestilä, L.;& Karvonen, S. (2014). Työttömien ja työllisten koettu hyvinvointi toimintavalmiuksien viitekehyksessä. Teoksessa M. Vaarama;S. Karvonen;L. Kestilä;P. Moisio;& A. Muuri, *Suomalaisten hyvinvointi 2014*. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.
- Sitra. (2019). Noudettu osoitteesta <https://www.sitra.fi/aiheet/yhteisollisyys/#ajankohtaista>
- THL. (2010). *Suomalaisten hyvinvointi*. (M. Vaarama;P. Moisio;& S. Karvonen, Toim.) Helsinki: Yliopistopaino.
- THL. (2015a). Noudettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>
- THL. (2015b). Noudettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/tyoikaisten-mielenterveys>
- THL. (2017). Noudettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/tupakka/tupakkatuotteet-ja-sahkosavuke/nuuska>
- THL. (2018a). *Sotkanet*. Noudettu osoitteesta <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/metadata/indicators/184>
- THL. (2018b). Noudettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitsemus/lihavuus>
- THL. (2018c). Noudettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- THL. (2019a). Noudettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>
- THL. (2019b). Noudettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitsemus/ravitsemus/ravitsemus-ja-terveys/terveellinen-ruokavalio>